

A Biológiai Tudományok Osztálya beszámolója a 2008-2011-es akadémiai ciklusról

A tudományos osztály az elmúlt három évben 32 osztályülést tartott. Az osztálytagok csak nagyritkán és alapos indokkal maradtak távol, rendszeresen alakultak ki érdemi viták. Az új akadémiai törvény alapján az osztály működése több ponton megváltozott. Új osztályügyrend és új doktori követelményrendszer került kidolgozásra. Az új ügyrend a szervezettséget, a világos ügymenetet és a mindenki számára átlátható működést hivatott szolgálni. A doktori követelményrendszer pedig amellett, hogy egyértelművé és világossá tette a feltételeket és az ügymenetet, az élethez és a nemzetközi trendekhez igazítja a rendszert. A Biológiai Tudományok Osztálya elsőként és hibátlanul nyújtotta be ezzel kapcsolatos előterjesztését.

Az MTA elnökének felkérésére az osztály elkészítette a biológia tudományok fejlesztésének stratégiai tervét, azzal a szándékkal, hogy a tudomány támogatásának bővülése esetén, az Akadémia kész stratégiai javaslattal állhasson elő. A stratégia birtokában az MTA kezdeményezőleg léphet fel a diszciplína fejlesztésének érdekében. A stratégia karbantartása a továbbiakban is az osztály fontos feladata.

Az osztály szakmai tevékenységének döntő hányada a tudományos bizottságok keretében zajlik. A bizottságok az alapszabályban meghatározott feladataik mellett, aktív tevékenységet folytattak az érintett tudományterület munkájának értékelésében és koordinálásában, országos, sőt kárpát-medencei szinten. Évente átlagosan 3-4 ülést tartottak, és felelősséggel és szakszerűen folytatták le a minősítési eljárások előkészítését. A hároméves periódusban 37 doktori eljárás került elindításra, s ebből 24 fejeződött be sikeresen, a többi folyamatban van. A tudományos osztály saját elhatározásából, összhangban az MTA Elnökségének állásfoglalásával szigorított a követelményeken és érdemi vitában vizsgálta az osztály a jelöltek alkalmasságát és tudományos teljesítményét. Ennek eredményeként a Biológiai Tudományok Osztálya presztízse – e téren – tovább növekedett.

Az osztályhoz tartozó bizottságok többségében jól működtek és kivétel nélkül ellátták az alapszabály által rájuk rótt feladatokat. A bizottságok foglalkoztak tudományterületüket érintő aktuális feladatokkal, a kormányzati szervek által kidolgozott stratégiai tervek véleményezésével, ajánlások, megfogalmazásával. A bizottságok által előterjesztett véleményeket, ajánlásokat az osztály megvitatta, kiegészítette és javaslattal továbbította az MTA elnökéhez, hogy megtehesse a szükséges intézkedéseket (a Dunakeszi láp megvédése, a vörös iszap katasztrófa biológiai következményei és azok kezelése, a biodiverzitás megővésének kérdése, stb.). A bizottságok értékelték az akadémiai kutatóintézetekben és kutatócsoportokban folyó tudományos munkát, véleményezték az MTA Kutatóintézetek igazgatói pályázatait (BLKI, ÖBKI, SZBK, DKI intézetigazgatói és főigazgatói pályázatok). Fontos feladat volt a jelölés az intézetek Tudományos Tanácsadó Testületeinek megalakítása során. Az osztály figyelemmel kísérte és szakértelmével segítette az új Hidrobiológiai kutatóközpont megalakítását, amelynek révén erősödhet az MTA kompetens előkészítő szerepe a kormányzat vízgazdálkodással kapcsolatos döntéseinél. A bizottságok számos tudományos megalapozottságot igénylő gazdasági vagy politikai kérdésben készítettek szakvéleményt. Üléseiken foglalkoztak tudományterületüket érintő aktuális feladatokkal, a kormányzati szervek által kidolgozott stratégiai kérdések megvitatásával, ajánlások, vélemények megfogalmazásával. A bizottságok nagy hangsúlyt fektettek az egyes kutatóműhelyekben folyó kutatómunkára. Figyelemmel kísérték az elért eredményeket, illetve nyomon követték a hazai és nemzetközi kongresszusokon, konferenciákon, tudományos üléseken történő bemutatásukat és azok visszhangját. A tudományos bizottságok az MTA Közgyűléséhez és a Magyar Tudomány Ünnepehez kapcsolódóan tudományos üléseket szerveztek egy-egy közérdeklődésre számot tartó tudományterületen. Összességében 21 tudományos ülést szervezett az Osztály. Ezek a tudományos ülések többnyire széles körű hallgatóságot mobilizáltak, különösen azon esetekben, amikor jeles külföldi előadók is szerepeltek (pl. a Nobel díjas Harald zur Hausen professzor a mikrobiológiai bizottság vendége).

Biológiai Tudományok Osztálya Beszámoló 2008-2011

Az osztály életében a legnagyobb vitát kiváltó esemény az új bizottsági szerkezet kialakítása volt. Az osztály törekvése az volt, hogy a bizottsági összevonások során megjelenő érdeksérelmeket minimalizálja, és a változásokat a tudományban egyre inkább megjelenő interdiszciplináris tendenciák leképzésére használja fel. Hosszas konzultációk és egyeztetések eredményeként létrejött egy a túlnyomó többség által elfogadható, javaslat. Ennek értelmében a szupraindividuális biológia területén két bizottság, a Környezetbiológiai, illetve Diverzitásbiológiai Bizottság jött létre. Az infraindividuális biológia területén a Molekuláris Biológiai, Genetikai és Sejtbiológiai Bizottság integrálja a korábbi három területet. A Neurobiológiai Bizottság megmaradt korábbi keretében, mivel ez a terület önmagában is interdiszciplináris jellegű. A Biofizikai, Immunológiai, Mikrobiológiai Bizottságok továbbra is osztályközi formában működnek. Az Antropológiai Bizottság osztályközi tudományos bizottságként folytatja munkáját. A Környezet és Egészség Bizottság, mivel nem foglalkozik doktori ügyekkel, állandó bizottsággá alakult.

Mindezen túl az osztály egyik fontos és felelősségteljes feladata a tagválasztás előkészítése és lebonyolítása. A három új levelezőtag személye – tudományos teljesítményét és életkorát illetően – semmiféle kétséget nem hagyhat az értékeltű és felelős döntés tekintetében. Ugyanez elmondható az új rendes, tiszteleti és külső tagok vonatkozásában is. Az új tagok megtartották székfoglaló előadásukat. Csupán két tiszteleti tag előadása maradt erre az évre.

Budapest, 2012. február 06.

Závodszy Péter

az MTA Biológiai Tudományok Osztályának elnöke